

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

6-son (5-jild)

2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI**

№ 6 (5) – 2025

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti.

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Milliy Universiteti.

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent moliya instituti;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Bojxona instituti;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Farg'ona politexnika instituti

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b, Toshkent moliya instituti;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari

nomzodi, dotsent, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori, "Tashkent International University of Education" xalqaro universiteti;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent, Jizzax pedagogika instituti;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent, Andijon davlat tibbiyot instituti, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasini mudiri;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, Buxoro davlat universiteti.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Samarqand davlat universiteti;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b., Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD), O'zbekiston Respublikasi Sudyalari oliy

kengashi huzuridagi Sudyalari oliy maktabi;

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi, Toshkent davlat yuridik universiteti;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti huzuridagi pedagogik kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Qarshi davlat universiteti;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori, Iqtisodiyot va pedagogika universiteti;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti;

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti.

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasini mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD), Samarkand viloyat IIB Tibbiyot bo'limi psixologik xizmat boshlig'i.

22.00.00- SOTSILOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrda 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

Umarov Sardor Yakubovich

QAYTA BIRLASHGAN GERMANIYA IQTISODIYOTI RIVOJLANISHINING ASOSIY JIHATLARI	12-16
--	-------

Atamuratova Dilafroz Rashidovna

XORAZM XALQ SOVET RESPUBLIKASINING ILK MATBUOTI: “INQILOB QUYOSHI”	17-20
--	-------

Mansurov Ulug‘Bek

XX ASRNING 20-50-YILLARIDA NAMANGAN SHAHRIDA SOG‘LIQNI SAQLASH TIZIMIDAGI MUAMMOLAR	21-24
--	-------

Umid Bekmuhammad, Sayyora Samandarova

XORAZMDAGI JADID MAKTABLARIGA OID TA‘LIM TASHKILOTLARI VA JAMIYATLARI	25-31
--	-------

Norov Shuhrat, Turatosheva Sadoqat

O‘ZBEKISTON YOSHLAR SIYOSATINING IJTIMOIIY, MADANIY VA TA‘LIMIIY SOHALARDAGI FALSAFIY ASOSLARI VA UNING MA‘NAVIY YETUK YOSHLARNI SHAKLLANTIRISHDAGI ROLI	32-38
--	-------

Sultanov Samandar Mahmud o‘g‘li

QUYI AMUDARYO VA BUXORO-QORAKO‘L HUDUDI MANZILGOHLARINING MODDIY ASHYOLARDA AKS ETISHI	39-42
---	-------

Quranboyeva Sevinchoy

SOVET HOKIMIYATI DAVRIDA XORAZM VILOYATI AHOLISINING UY-JOY QURILISHIDA IJTIMOIIY HAYOTNING AKS ETISHI (1945-1985-YILLAR MISOLIDA)	43-46
---	-------

Mamajanov Azizbek

SOVET HUKUMATI AGRAR SIYOSATINING O‘ZBEKISTON SSR IRRIGATSIYA TIZIMIGA TA‘SIRI (1950-1990-YILLAR).....	47-52
---	-------

Baxritdinov Jasurbek

AKADEMIK ABDULAHAD MUHAMMADJONOVNING O‘ZBEKISTONDA TARIX VA ARXELOGIYA FANLARI RIVOJIGA QO‘SHGAN HISSASI	53-57
---	-------

Aliqulov Ramazon

TOSHKENT VA FARG‘ONA VODIYSIDAGI DEHQON, CHORVADOR VA HUNARMAND AHOLINING MADANIY, IJTIMOIIY, SIYOSIIY, IQTISODIIY ALOQALARNING O‘ZBEK XALQINING ETNOGENEZIDAGI O‘RNI (QANG‘LI QABILASI MISOLIDA)	58-66
---	-------

Abduraxmonov Adxamjon Soxodilla o‘g‘li

1946–1990-YILLARDA QO‘QON SANOATINING TRANSFORMATSIYASI	67-74
---	-------

Tashqo‘lova Dilnoza Turaboy qizi

YANGI O‘ZBEKISTON VA XITOIY XALQ RESPUBLIKALARI IQTISODIIY HAMKORLIGIDA “BIR MAKON-BIR YO‘L” TASHABBUSINING AHAMIYATI	75-78
--	-------

Jabborov Qaxramon Jaxongir o‘g‘li

JULIYA KOHENNING XVIII-XX ASRLARDA SEFARD YAHUDIYLARINING IJTIMOIIY HOLATIGA OID TADQIQOTLARI TAHLILI	79-83
--	-------

<i>Dilfuza Muxammadinova Nasretdinova</i> TA'LIMNING TARAQQIYOT YO'LI	84-89
--	-------

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Ollanazarov Bekmurod</i> INNOVATSION YONDASHUV ASOSIDA TURISTIK XIZMATLAR SOHASIDA INVESTITSION FAOLLIKNI BOSHQARISH: NAZARIYA, AMALIYOT VA XORIJIY TAJRIBA	90-100
<i>Umronov Eldorbek Sodirovich</i> O'ZBEKISTONDA EKOTURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING ASOSIY YO'NALISHLARI VA ISTIQBOLLARI	101-107
<i>Tangirkulov Bekzod</i> TIJORAT BANKLARI MOLIVAVIY RESURLARINI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH	108-115
<i>Aymatov Sirojiddin To'raqul o'g'li</i> TRANSPORT TIZIMINING RAQOBATBARDOSHLIGINI BAHOLASH KO'RSATKICHLARI TIZIMI	116-125
<i>Ergashev Uyg'un Jabborovich</i> KAMERAL SOLIQ TEKSHIRUVI UCHUN ELEKTRON MANBASINING SHAKLLANISHI, SOLIQ TIZIMIDAGI QO'LLANILAYOTGAN DASTURIY MAHSULOTLARNING AHAMIYATI	126-131

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

<i>Nosirxo'jayeva Gulnora</i> AXBOROT VA "OMMAVIY MADANIYAT" XURUJINING DOLZARB MUAMMOLARI	132-136
<i>Panjiyev Suhrob</i> HAQIQATNING KOGERENTLIK XUSUSIYATLARINING YANGILANISHI	137-143
<i>Gadoeva Lobar</i> IJTIMOIY-FALSAFIY TADQIQOTLAR OBYEKTI SIFATIDA SOG'LOM TURMUSH TARZI .	144-148
<i>Djurayeva Nigora</i> SYSTEMIC ANALYSIS OF THE FORMATION OF COGNITIVE ASPECTS OF CONSCIOUSNESS OF THE PEOPLES OF CENTRAL ASIA	149-158
<i>Юлдашев Фаррух Абдурахманович</i> ПОНЯТИЕ ЭКЗИСТЕНЦИАЛИЗМА И ЕГО СТЕПЕНИ ИССЛЕДОВАНИЯ	159-167
<i>Mengliqulov Umid Mamadiyevich</i> MILLIY IDENTIFIKATSIYA MASALASINING TARIXIY-DINAMIK VA ZAMONAVIY KONTEKSTDA TAHLILI	168-173
<i>To'xtarov Ismatulla Murodovich, Ergashev Ulug'bek Adxamovich</i> MAG'RIBNI MAFTUN AYLAGAN MUTAFAKKIR	174-178
<i>Toirov Ilhom</i> IJTIMOIY-MADANIY TARAQQIYOT: SIVILIZATSION ASOSLAR VA YO'NALISHLAR	179-183
<i>Farxodjonova Nodira, Ergashev Ibodulla</i> GLOBALASHUV SHAROITIDA MILLIY O'ZLIKNI SAQLASH VA JAMIYAT BARQARORLIGI: JADIDLAR MEROSIGA IJTIMOIY-FALSAFIY NAZAR	184-188

<i>Ergashev Ozodbek Baxodurovich</i> YUNON MANTIQ ILMINING ARAB TILIGA TARJIMA QILINISHI VA ISLOM FALSAFASIGA KIRIB KELISHI	189-194
<i>Fayziyev Xurshid</i> VOLTER VA BAG'RIKENGLIK GENEZISI	195-199
<i>Sattorova Shalola</i> MIRZO ABDULQODIR BEDILNING ASOSIY FALSAFIY G'OYALARI	200-203
<i>Taylyakova Feruzaxon Sultanovna</i> TADBIRKOR VAZIFALARI VA SHAXSIY SIFATLARI	204-207
<i>Sadullayev Sardor Saydiganiyevich</i> INSON VA SAN'ATNING ARTUR SHOPENGAUER TA'LIMOTIDA ESTETIK TAFAKKUR PRIZMASIDA TAHLILI	208-215
<i>Vaxobova Dilfuza Roziqovna</i> ABU ABDULLOH RUDAKIY ADABIY-FALSAFIY MEROSINI O'RGANISHGA SINERGETIK USULDA YONDASHUV	216-219
<i>Yuldashxodjaev Haydar Hashimxanovich</i> MUSOXONXOJA DAHBIDIY ASARLARIDA USTOZNING SHOGIRDNI TANLASH VA UNI TARBIYALASHDAGI FALSAFIY G'OYALARI	220-224
<i>Umurzaqov Axmadjon Maxamadovich</i> INSON E'TIQODIDAGI O'ZGARISHLARNING METODOLOGIK ASOSLARI	225-231
<i>Teshayeva Gulchehra Murodovna</i> YANGI O'ZBEKISTONDA SHAXSNING RAQAMLI JAMIYATGA TRANSFORMATSIYALASHUVI	232-237
<i>Yusupova Ranaxon</i> IJTIMOIY MUHIT TEXNOGEN SIVILIZATSIYA VA AHLOQ MASALALARI	238-241
<i>Sharipov Abdukhakimjon Ziyotdinovich</i> SHARQ VA G'ARB TAFAKKURIDA FAROVON HAYOT TUSHUNCHASINING FALSAFIY TAHLILI	242-246
<i>Sultonova Shaxnoza</i> MUNAVVAR QORI MA'RIFIY-AXLOQIY QARASHLARINING FALSAFIY AHAMIYATI	247-251
<i>Dusmanov Sherzod Abduvaliyevich</i> JINOYATCHILIK – YOSHLAR AXLOQIY-MA'NAVIY BUZILISHLARINING MANBAI VA HOSILASI SIFATIDA	252-256
<i>Rajabboy Hasanov</i> FAROVON HAYOT MEZONI VA UNING JAMIYAT TARAQQIYOTIGA TA'SIRINING IJTIMOIY-FALSAFIY ASOSLARI	257-261
10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI	
<i>Boynazarov Zokir</i> TARIXIY YOZMA MANBALARDA SOMATIZMLAR VA INSON MANZARASI	262-274
<i>Yeshboyeva Matluba</i> MUHAMMAD YUSUF SHE'RLARI TARJIMALARIDA IBORALARNING BERILISHI ("KO'HNA QUDUQ" DOSTONI MISOLIDA)	275-279

<i>Azizaxon Rasulova</i> SINTAKTIK MAYDON KONSEPSIYASI VA UNING LINGVISTIK TALQINI	280-284
<i>Mamadkulova Kamila Abdukhalikovna</i> THE IMAGE OF A LITERARY HERO OF THE "LOST GENERATION" IN THE WORK OF E.M. REMARQUE	285-290
<i>Naimova Parvina Rustamovna</i> ITALYAN VA O'ZBEK MULOQOT MATNI JARAYONIDA MULOQOTNING O'RNI VA AHAMIYATI. ITALYAN TILI VA O'ZBEK TILI VERBAL MULOQOT MATNIDA O'XSHASH VA FARQLI JIHATLARI	291-296
<i>Жабборовва Муслима Тохировна</i> ПРИМЕНЕНИЕ ТЕХНОЛОГИЙ ДЛЯ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ КОММУНИКАТИВНЫХ УНИВЕРСАЛЬНЫХ УЧЕБНЫХ ДЕЙСТВИЙ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ	297-301
<i>Xudoyberdiyeva Oyjamol, Jo'rayeva Komila</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA QADRIYATLAR IFODASI VA ULARNING TARJIMA MUAMMOLARI	302-306
<i>Ostonova Ramziya</i> LEXIC-SEMANTIC FIELD OF CONSTRUCTION TERMINOLOGY	307-311
<i>Qarshiyeva Tamara, Nabiyeva Sharifa, Samadova Charos va G'aniyeva Inobat</i> AMERIKA VA O'ZBEK ADABIYOTI MISOLIDA «UYG'ONISH VA MILLIY O'ZLIKNI ANGLASH» TAMOIYILLARINING QIYOSIY TAHLILI	312-316
<i>Sumbul Muxammedova</i> XORAZM DOSTONLARIDAGI AYRIM HIKMATLI JUMLALARNING SODDA GAP TAHLILI BO'YICHA IZOHI	317-322
<i>Abduqodirova Zebo Qodirovna</i> XXI ASR TILSHUNOSLIGIDA YANGI YO'NALISH SIFATIDA EKOLINGVISTIKA	323-331
<i>Murtozayeva Zarina Muxtor qizi</i> BADIY ADABIYOTLARDA KONSEPT VA KONSEPTASFERA FAOLLASHUVINING NAZARIY ASOSLARI	332-335
<i>Abiyatova Muslima Maratovna, Abdirasulov Bahodir</i> AUDIOVISUAL TRANSLATION: SUBTITLING AND DUBBING CHALLENGES	336-343
<i>Kayimova Mohinur Salokhiddin kizi, Bakiyev Faxriddin</i> COMPLEXITY OF CULTURE-SPECIFIC UNITS AND SEMANTIC AMBIGUITIES IN TRANSLATION	344-350
<i>Rasulova Nigora Kurbonovna</i> MASHRAB IJODIDA MULAMMA' ASARLAR TADQIQI	351-356

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

<i>Djumaniyozova Dilfuza, Matnazarova Muhayyo</i> IJTIMOIY XAVF GURUHIGA KIRUVCHI YOSHLAR MUAMMOLARINI HAL QILISHDA YURIDIK KLINIKANING AHAMIYATI	357-362
<i>Mirzaraximov Baxtiyor, Shokirov Boburjon</i> KIBERHUJUMLAR NATIJASIDA SHAXSIY VA DAVLAT SIRLARIGA XAVF SOLISH	363-367

<i>Baymurotov G'ayrat Panjiyevich</i> O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA QONUNCHILIK TASHABBUSI HUQUQINI AMALGA OSHIRISHNING HUQUQIY ASOSLARI	368-376
<i>Esanova Shaxnoza</i> JINOYATGA TAYYORGARLIK KO'RISH VA SUIQASD QILGANLIK UCHUN JAVOBGARLIKKA OID RIVOJLANGAN DAVLATLAR TAJRIBASI	377-383
<i>Abduvaliyev Murodillo</i> O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA QONUN BO'YICHA MEROS HUQUQINI TARTIBGA SOLISHNING XUSUSIYATLARI	384-388
<i>Koryog'diyev Bobur Umidjon o'g'li</i> TASVIRGA BO'LGAN HUQUQ: ANGLIYA VA NYU-YORK QONUNCHILIGI QIYOSIY TAHLILI	389-395
<i>Ismaylov Raxat</i> HUQUQNI SHARHLASH JARAYONINING ILMIY-NAZARIY TAHLILI	396-402
<i>Nabiyev Muhridin</i> INSON HUQUQLARI BO'YICHA MILLIY INSTITUTLAR FAOLIYATINING HUQUQIY ASOSLARI	403-406
<i>Kabulov Xojabay, Dauletbaeva Aynur</i> SHAXS SHA'NI VA QADR-QIMMATINING HUQUQIY HIMOYASI VA UNI BUZGANLIK UCHUN HUQUQIY JAVOBGARLIK ASOSLARI	407-412
<i>Utebaev Salamat, Kalbaeva Eldora</i> VOYAGA YETMAGAN YOKI MEHNATGA LAYOQATSIZ SHAXSLAR MODDIY TA'MINOTINING HUQUQIY ASOSLARI VA UNI BUZGANLIK UCHUN JAVOBGARLIK	413-418
<i>Begatov Jasurbek Numonjanovich</i> MEHNATGA OID MUNOSABATLARDI KAMSITISH UCHUN HUQUQIY JAVOBGARLIK MASALALARI	419-432
<i>Komilov Avazbek Bokijonovich</i> QONUN BUZILISHI, UNING KELIB CHIQISH SABABLARI VA BUNGA IMKONIYAT YARATIB BERAYOTGAN SHART-SHAROITLARNI BARTARAF ETISH TO'G'RISIDAGI PROKUROR TAQDIMNOMASINING MAZMUNI VA UNGA QO'YILGAN TALABLAR	433-441
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Gayupova Saodat Xamidovna</i> INDIVIDUAL YONDASHUV ASOSIDA ZAMONAVIY TALABA SHAXSINI SHAKLLANTIRISH MASALALARI	442-446
<i>Akimova Jumaxan, Isakova Malika</i> FIZIKA VA ASTRONOMIYANI O'QITISHDA STEAM TA'LIM TIZIMINING AHAMIYATI ...	447-452
<i>Абдуллаева Мавжуда Эргашевна</i> СОЦИАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ В ПРОФИЛАКТИКЕ РАСПРОСТРАНЕННЫХ ДЕТСКИХ ЗАБОЛЕВАНИЙ: МЕТОДИКА ПРИМЕНЕНИЯ ПРОГНОСТИЧЕСКИХ КАРТ	453-460
<i>Mirkasimova Zilola Alisherovna</i> MULTIMEDIA – MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA BILINGVAL KOMPETENSIYANI SHAKLLANTIRISHNING SAMARALI VOSITASI SIFATIDA	461-464

<i>Xidirova Durдона Muxtorovna</i> SINERGETIK TA'LIM VA O'QUVCHI-QIZLARNI IJTIMOIIY-MADANIY MUNOSABATLARGA TAYYORLASHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	465-469
<i>Yazdonov Ulug'bek, Rashidova Madina</i> YOSHLARDA KASBIY BILIM VA KO'NIKMANI SHAKLLANTIRISHGA QARATILGAN ZAMONAVIIY KONSEPSIYALARDA ILGARI SURILAYOTGAN TA'LIMOTLAR	470-479
<i>Elmuratova Zamira</i> INTERACTIVE METHOD IN TEACHING ENGLISH	480-484
<i>Karimova Nilufar Ummatqul qizi</i> SOFT SKILLS IN FOREIGN LANGUAGE CLASSES: BASES OF IMPROVEMENT OF STUDENTS' INTERPERSONAL AND COGNITIVE SKILLS	485-490
<i>Adilov Shodiyor</i> MUHANDISLIK GRAFIKASI VA DIZAYN FANLARINI INTEGRATSIYALASHDA "G'OYALARNING LOYIHALA" USULI	491-496
<i>Давыдова Руфина Артуровна</i> ПОНЯТИЕ «ДУХОВНЫЙ ГУМАНИЗМ» КАК ОСНОВОПОЛАГАЮЩЕЕ КАЧЕСТВО ГУМАННОГО ПЕДАГОГА	497-500
<i>Abdurazzaxov Abdurasul</i> SPORT-SOQ'LOMLASHTIRISH TURIZMI ASOSIDA TALABALARNING JISMONIY SIFATLARINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI	501-506
<i>Ergashev Tolif</i> O'QUVCHILARNING KARTOGRAFIK BILIMLARINI RIVOJLANTIRISHDA MATEMATIKA VA GEOGRAFIYA FANLARI INTEGRATSIYASINI TA'MINLASH	507-515
<i>Gaziev Baxromjon</i> CHAVANDOZLARNING JISMONIY VA TEXNIK-TAKTIK HARAKATLARINI RIVOJLANTIRISH MASALALARI	516-523
<i>Madaminova Mavjuda Erkinovna</i> TALABALARNING TEXNIK IJODKORLIGINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	524-529
<i>Kamalova Dilnavoz, Sattorova Aziza</i> FIZIKAVIIY MAYATNIK ORQALI OG'IRLIK KUCHI TEZLANISHINI ANIQLASHDA TALABALARNING KASBIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI	530-535
<i>Sobirova Saida Otabekovna</i> KASBGA YO'NALTIRISHNING ZAMONAVIIY MODELLARI	536-542
<i>Haqberdiyev Baxtiyor, Sotiboldiyev Amiriddin, Abdumutalibov Oyatillo</i> MUHANDISLIK GRAFIKASI VA TASVIRIIY SAN'AT, ARHITEKTURA VA DIZAYN (TEXNIK VA SAN'AT) FANLARINI O'ZARO INTEGRATSIYALASH	543-546

12.00.00 – YURIDIK FANLAR – LAW

Received: 16 May 2025

Accepted: 1 June 2025

Published: 15 June 2025

Article / Original Paper

THE IMPORTANCE OF A LEGAL CLINIC IN SOLVING THE PROBLEMS OF YOUTH IN SOCIALLY DANGEROUS SITUATIONS

Dzhumaniyazova Dilfuza Kamolovna

Doctor of Philosophy, (PhD) Associate Professor

Department of General Sciences and Culture, TSUL

Mukhayyo Matnazarova

Doctor of Philosophy, (PhD) Associate Professor

Department of Languages and Social and Humanitarian Sciences, TMCI

Abstract. This article comprehensively analyzes the main problems of young people at social risk, their level of legal literacy and their isolation from society. It scientifically reveals the role of legal clinics in solving these problems, their pedagogical, sociological and legal functions, as well as their importance as a preventive measure.

Keywords: legal clinic, young people at social risk, legal culture, legal assistance, legal literacy, psychological adaptation, citizenship, reintegration into society, prevention, volunteer approach, social and legal protection.

IJTIMOY XAVF GURUHIGA KIRUVCHI YOSHLAR MUAMMOLARINI HAL QILISHDA YURIDIK KLINIKANING AHAMIYATI

Djumaniyozova Dilfuza Kamolovna

f.f.b.f doktori, (PhD) dotsent

TDYU "Umumta'lim fanlar va madaniyat kafedrası dotsenti

E-mail: dilfuza@gmail.com

Matnazarova Muhayyo Axmetjanovna

Toshkent Menejment Kommunikatsiyalar instituti

s.f.b.f doktori, (Phd) v.b dotsent

"Tillar va ijtimoiy gumanitar fanlar kafedrası" v.b dotesenti

Annotatsiya. Ushbu maqolada ijtimoiy xavf guruhiga kiruvchi yoshlarning asosiy muammolari, ularning huquqiy savodxonlik darajasi va jamiyatdan ajralganligi holatlari keng tahlil qilinadi. Ushbu muammolarning yechimida yuridik klinikalarning roli, ularning pedagogik, sotsiologik va huquqiy funksiyalari, shuningdek, profilaktik chora sifatidagi ahamiyati ilmiy asosda ochib berilgan.

Kalit so'zlar: yuridik klinika, ijtimoiy xavf guruhidagi yoshlar, huquqiy madaniyat, huquqiy yordam, huquqiy savodxonlik, psixologik moslashuv, fuqarolik ong, jamiyatga reintegratsiya, profilaktika, volontyorlik asosida yondashuv, sotsial-huquqiy himoya.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5I6Y2025N58>

Kirish

Bugun jahondagi murakkab va tez o'zgaruvchan globallashuv sharoitida yoshlar muammolarini hal qilish sohasidagi samarali davlat siyosatini amalga oshirish hamda unda

qo'llaniladigan mexanizm va texnologiyalarni takomillashtirib borish nafaqat ijtimoiy barqarorlik balki, umuman, davlat xavfsizligini ta'minlashning muhim omillaridan biri bo'lib qolmoqda.

O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi, "Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida"gi Qonun, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmonlari va qarorlari, Hukumat qarorlari, Birlashgan Millatlar Tashkilotining 2030 yilgacha Barqaror rivojlanish maqsadlari, 2030 yilgacha mo'ljallangan "Yoshlar strategiyasi", Yoshlar manfaatlarini bo'yicha butunjahon harakatlar dasturi, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti rahbarligida 2023 yil 11 aprel kuni "Yoshlar siyosati sohasidagi ishlar natijadorligini oshirish hamda ular bilan ishlash tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari" yuzasidan o'tkazilgan videoselektor yig'ilishida belgilangan vazifalar bajarilishi nuqtai nazaridan ushbu masalani tadqiq qilish dolzarb hisoblanadi. Bugungi kunda yoshlar bilan bog'liq dolzarb masalalarni hal etish bo'yicha olib borilayotgan keng ko'lamli ishlar bilan bir qatorda, sohada yechimini kutayotgan muammoli masalalar ham saqlanib qolayotganligini ko'rsatmoqda.

Zamonaviy jamiyatning asosiy muammolaridan biri – yoshlar o'rtasida huquqbuzarlikning ortib borishi, ijtimoiy xavf guruhiga kiruvchi yoshlar sonining ko'payishi va ularning ijtimoiy-huquqiy himoyasining sustligidir. Bu holat, bir tomondan, yoshlarning o'z huquq va majburiyatlarini bilmasligi, boshqa tomondan esa, davlat va nodavlat institutlarining ularni qo'llab-quvvatlash mexanizmlarining yetarli darajada shakllanmaganligi bilan bog'liqdir.[1] Ayniqsa, ijtimoiy zaif qatlamga mansub, jinoyat sodir etgan yoki jinoyat sodir etish xavfi yuqori bo'lgan, oilaviy sharoiti og'ir, huquqiy bilimga ega bo'lmagan yoshlar bilan ishlashda yangi, tizimli yondashuv zarurati tobora dolzarb bo'lib bormoqda. Shu nuqtai nazardan, yuridik klinikalarning faoliyati ijtimoiy xavf guruhiga kiruvchi yoshlar muammolarini hal etishda muhim vosita bo'lib xizmat qilishi mumkin.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya

Ijtimoiy xavf guruhiga kiruvchi yoshlar bilan ishlash masalasi so'nggi yillarda nafaqat psixologik va pedagogik, balki huquqiy nuqtai nazardan ham alohida o'rganila boshladi. Mazkur yo'nalishda bir qancha mahalliy va xorijiy mualliflarning tadqiqotlari mavjud. Bu borada G. Abdullaeva tomonidan yoshlar o'rtasida huquqbuzarlikning oldini olishda huquqiy madaniyatning ahamiyati keng yoritilgan. Muallif huquqiy madaniyatning shakllanishini nafaqat maktab ta'limi, balki fuqarolik jamiyati institutlari bilan ham bog'laydi[2]. Normurodov I. esa ijtimoiy xavf guruhidagi yoshlarning psixologik portretini yaratish asosida ularni reintegratsiya qilishning pedagogik strategiyalarini ishlab chiqqan[3]. Azizov A. yuridik klinikalarni ijtimoiy institut sifatida o'rganadi, ammo uning tadqiqoti ko'proq talabalar uchun amaliy tajriba maydoni sifatidagi rolini yoritib bergan[4,5]. Xorijiy adabiyotlarda esa, LCGA (Law Clinics Global Alliance) tomonidan tayyorlangan hisobotda yuridik klinikalar fuqarolarning huquqiy savodxonligini oshirishda asosiy vosita sifatida talqin qilinadi, ayniqsa ijtimoiy xavfli qatlamlar bilan ishlashda klinik yondashuv asosida individual yordam ko'rsatishning samarali mexanizmlari yoritilgan [6,7]. Tahlillar natijasi shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda yuridik klinikalar haqida bir qancha metodik va amaliy qo'llanmalar mavjud bo'lsa-da, ular ko'proq talabalarni o'qitish kontekstida yaratilgan. Ijtimoiy xavf guruhidagi yoshlar bilan ishlashda ularning maxsus o'rni alohida o'rganilmagan yoki nazariy jihatdan to'liq yoritilmagan. Shuning uchun ushbu maqola aynan yuridik klinikalar faoliyatini ijtimoiy xavf

guruhidagi yoshlar kontekstida tadqiq qilish, ularning huquqiy, psixologik va sotsiologik muammolarini kompleks hal etishdagi rolini aniqlashga qaratilgan.

Mazkur tadqiqotda quyidagi ilmiy metodologik yondashuvlar va usullar qo'llanildi: ilmiy-nazariy tahlil, sotsiologik so'rov metodi, taqqoslash usuli, empirik yondashuv, analitik yondashuv.

Yuqoridagi barcha usullardan kelib chiqqan holda, yuridik klinikalar faoliyatining tizimli tahlili amalga oshirildi va ijtimoiy xavf guruhiga kiruvchi yoshlar bilan ishlashda qanday o'zgarishlar kiritilishi mumkinligi bo'yicha xulosalar ishlab chiqildi.

Muhokama

Olib borilgan ilmiy tahlillar va amaliy kuzatuvlar asosida aniqlanishicha, yuridik klinikalar ijtimoiy xavf guruhiga kiruvchi yoshlar bilan ishlashda muhim ijtimoiy institut sifatida qaralmoqda. Ular nafaqat bepul huquqiy maslahatlar orqali yordam ko'rsatadi, balki yoshlarda huquqiy ong va ijtimoiy mas'uliyat tuyg'usini shakllantirishda muhim o'rin tutadi. Yoshlar o'rtasidagi huquqiy savodsizlik, psixologik ajralganlik va jamiyatga ishonchsizlik yuridik klinikalar orqali bosqichma-bosqich bartaraf etilishi mumkinligi kuzatildi. Ayniqsa, klinikalar faoliyati davomida interaktiv yondashuvlar- treninglar, suhbatlar, seminarlar orqali yoshlarning ijtimoiy-huquqiy moslashuv jarayoni jadallashmoqda. Empirik kuzatuvlar natijasida yuridik klinikalarga murojaat qilgan yoshlarda quyidagi ijobiy o'zgarishlar kuzatildi:

Birinchidan; o'z huquq va majburiyatlarini anglash ko'nikmalari shakllandi;

Ikkichidan; muammolarni qonuniy yo'l bilan hal qilishga bo'lgan qiziqish oshdi;

Uchinchidan; jinoyat sodir etish xavfi yuqori bo'lgan yoshlar aniqlandi;

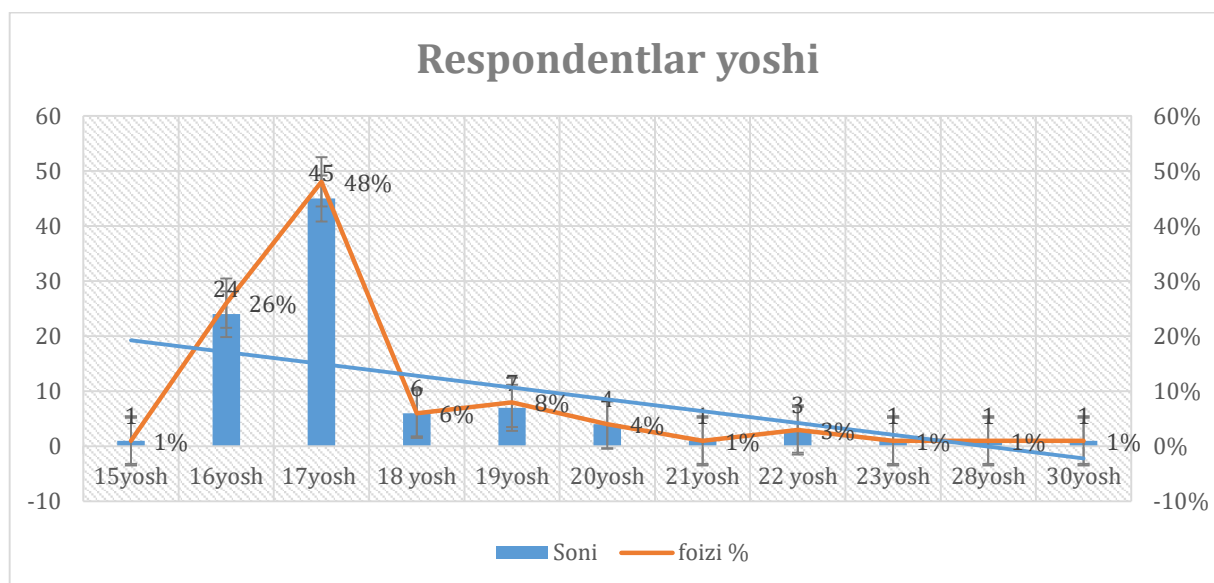
Bu holat yuridik klinikalar tarmog'ini yanada kengaytirish, ularning faoliyatini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash, ijtimoiy xavf guruhiga kiruvchi yoshlar bilan ishlash bo'yicha maxsus dasturlar ishlab chiqish zarurligini ko'rsatadi. Ayniqsa, ta'lim muassasalari, mahalla tizimi, psixologik xizmatlar va huquqiy klinikalar o'rtasida hamkorlik mexanizmlarini kuchaytirish muhim ahamiyat kasb etadi. Shu nuqtai nazardan qaralganda, yuridik klinikalar ijtimoiy xavf guruhiga kiruvchi yoshlarni jamiyatga reintegratsiya qilishda ko'p funksiyali platforma bo'lib, ularga nafaqat huquqiy, balki ma'naviy va psixologik tayanch vazifasini ham bajarmoqda. Bu esa, ularning ijtimoiy xavf guruhlardan chiqishga va ijobiy fuqarolik pozitsiyasini shakllantirishga xizmat qiladi.

Natijalar

Olib borilgan ilmiy-amaliy tadqiqotlar natijasida ijtimoiy xavf guruhiga kiruvchi yoshlar bilan ishlashda yuridik klinikalarning o'rne va samaradorligi quyidagi asosiy jihatlar asosida aniqlashtirildi: Ayniqsa olib borilgan tahlil natijalariga ko'ra Toshkent shahri va Toshkent viloyati hududlarida ijtimoiy xavf guruhiga kiruvchi o'quvchi-yoshlar orasida o'tkazilgan sotsiologik so'rov natijalari asosida yosh taqsimoti, psixologik holat, oilaviy muhit va qo'llab-quvvatlovchanlik darajalari tahlil qilingan. Olingan ma'lumotlar asosida ijtimoiy xavfni kamaytirish, profilaktik va huquqiy-ma'rifiy ishlarni kuchaytirish uchun yuridik klinikalarni faol yo'lga qo'yish zarurati asoslab berilgan. Yoshlar bilan ishlashda ularning ijtimoiy-psixologik holatini chuqur o'rganish, muammolarini erta aniqlash va og'ir holatlarga tushib qolmasligi uchun huquqiy va psixologik ko'mak ko'rsatish dolzarb vazifadir. Ayni paytda Toshkent shahri va Toshkent viloyatida olib borilgan sotsiologik so'rovlar ushbu hududlarda 16–17 yoshli o'quvchi-yoshlar orasida qator ijtimoiy xavf omillari mavjudligini ko'rsatmoqda. So'rovnoma shaklida olib borilgan tadqiqot Toshkent shahri va Toshkent viloyatidagi umumta'lim

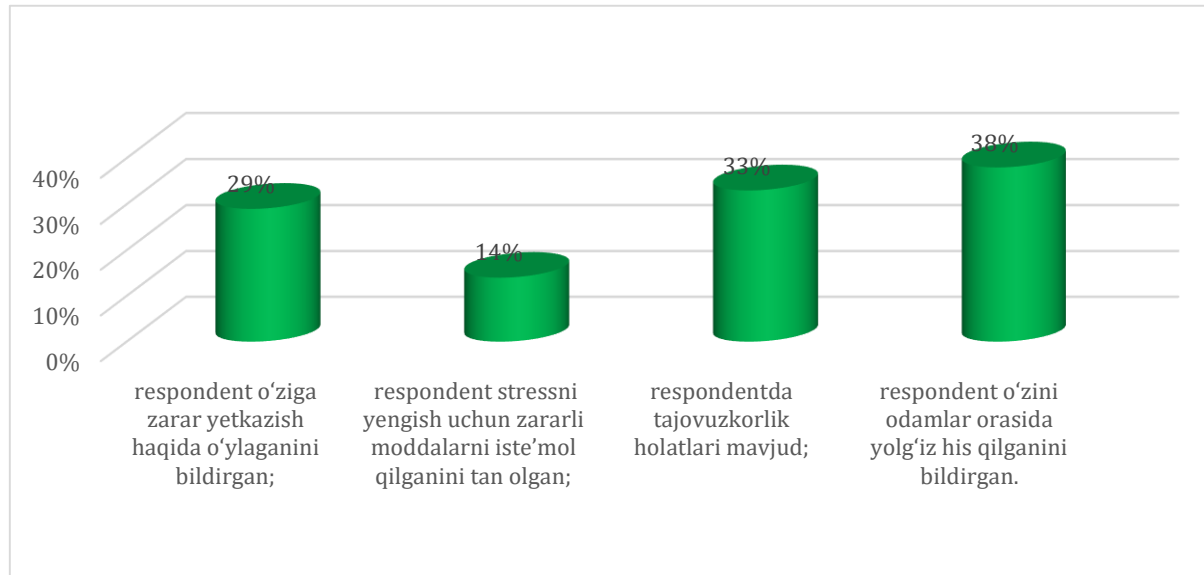
maktablari va kollej va universitetlarda tahsil olayotgan 94 nafar yoshlar orasida o'tkazildi. Respondentlar 15 yoshdan 30 yoshgacha bo'lgan yoshlar orasidan tanlab olindi. So'rov savollari psixologik holat, oilaviy muhit, ijtimoiy qo'llab-quvvatlovchanlik, stress va tajovuzkorlikka moyillik kabi indikatorlarni o'z ichiga oldi.

Tahlil natijalariga ko'ra, respondentlarning asosiy qismini 16–17 yoshdagi o'quvchilar tashkil etdi:

1-rasm. Respondentlarning yosh ko'rsatkichi

Yoshlar orasida ijtimoiy xavf omillari quyidagicha aniqlangan:

2-rasm. Yoshlar orasida ijtimoiy xavf omillari ko'rsatkichlari

Yoshlar orasida ijtimoiy xavf omillari quyidagicha aniqlangan, 29% respondent o'ziga zarar yetkazish haqida o'ylaganini bildirgan, 14% respondent stressni yengish uchun zararli moddalarni iste'mol qilganini tan olgan, 33% respondentda tajovuzkorlik holatlari mavjud, 38% respondent o'zini odamlar orasida yolg'iz his qilganini bildirgan. Shuningdek, 44 nafar respondent psixologik yordamga ehtiyoj sezganini bildirgan. Bu esa yuridik klinikalar orqali nafaqat huquqiy, balki psixologik xizmatlarni ham yo'lga qo'yish zarurligini ko'rsatadi. Tadqiqot natijalari Toshkent shahri va viloyatidagi o'quvchi-yoshlar orasida psixologik

zo'riqish, stress, ijtimoiy izolyatsiya, yolg'izlik, tajovuz va o'z-o'ziga zarar yetkazish holatlarining mavjudligini ko'rsatmoqda. Aynan 16–17 yoshdagi o'quvchilar ijtimoiy xavf guruhining asosiy qatlami hisoblanadi. Bu yoshdagi yoshlar bilan huquqiy-ma'rifiy, psixologik va ijtimoiy-profilaktik ishlarni tizimli ravishda olib borish talab etiladi. Yuridik klinikalar bu borada markaziy vosita bo'la oladi. Klinikalarda mutaxassis yuristlar, psixologlar, ijtimoiy ishchilar hamkorligida individual va guruh bo'lib ish olib borilishi zarur. Ayniqsa, maktablar va kollejlarda yuridik klinikalar filiali tashkil etilishi, mobil guruhlar tuzish orqali o'quvchi-yoshlarga joyida yordam ko'rsatish samarali bo'ladi.

Birinchidan, yuridik klinikalar yoshlar bilan ishlashda huquqiy yordam ko'rsatishning samarali modeli ekanligi tasdiqlandi. Ushbu klinikalar orqali huquqiy bilimga ega bo'lmagan, huquqiy muammolar bilan duch kelayotgan yoshlar bepul maslahatlar, huquqiy hujjatlarni rasmiylashtirishda ko'mak, hamda huquqiy madaniyatni oshirishga qaratilgan trening va mashg'ulotlarga jalb etilmoqda. Bu esa yoshlarning huquqiy savodxonligi va ijtimoiy faolligi oshmoqda.

Ikkinchidan, ijtimoiy xavf guruhiga kiruvchi yoshlarning asosiy muammolari aniqlab olindi. Ular orasida huquqiy ongning sustligi, jamiyatdan ajralganlik, psixologik bosim, ijtimoiy hayotga moslasha olmaslik va qonuniy vositalar orqali o'z manfaatlarini himoya qilish ko'nikmasining yo'qligi alohida o'rin egallaydi. Bu omillar yoshlarni jinoyatga moyillik, ijtimoiy passivlik va huquqiy zaiflikka olib kelmoqda.

Uchinchidan, yuridik klinikalarga murojaat qilgan yoshlar orasida ijobiy o'zgarishlar kuzatildi. Tahlillar shuni ko'rsatdiki, yuridik yordam olgan yoshlar o'z huquqlarini anglay boshlagan, huquqiy vositalardan foydalanishga qiziqish bildirgan va jamiyatga nisbatan ishonchi ortgan. Bu holat huquqiy klinikalarning yoshlar uchun nafaqat maslahat, balki psixologik tayanch manbai bo'layotganini ko'rsatadi.

To'rtinchidan, yuridik klinikalarning huquqiy ta'lim va fuqarolik ongini shakllantirishdagi o'rni aniqlandi. Bunday klinikalar yoshlarni nafaqat o'z muammolarini hal qilishga, balki ijtimoiy-huquqiy tarbiyada faol ishtirok etishga undaydi. Shu orqali yoshlar jamiyatga moslashadi, o'zini ijtimoiy foydali shaxs sifatida his etadi.

Beshinchidan, klinikalar faoliyatida mavjud muammolar ham aniqlanib, ularni bartaraf etish zarurligi asoslab berildi. Jumladan, ayrim klinikalarda moliyalashtirish manbalarining cheklanganligi, malakali mutaxassislar — ayniqsa, psixolog va yuristlar yetishmasligi, faoliyatning asosan yirik shaharlarda to'planganligi va tarmoqning hududiy nomutanosibligi aniqlangan. Bu holatlar yuridik klinikalar tarmog'ini kengaytirish va takomillashtirish ehtiyojini ko'rsatadi.

Oltinchidan, xalqaro tajriba tahlili yuridik klinikalarning ijtimoiy xavf guruhiga kiruvchi yoshlar bilan ishlashdagi ilg'or mexanizmlarini aniqlashga xizmat qildi. Ayniqsa, "community-based legal clinics" modeli, huquqiy maslahat bilan birgalikda psixologik va ijtimoiy xizmatlarni integratsiyalash tajribalari O'zbekiston sharoitida ham qo'llashga arzigulik yondashuv ekani isbotlandi.

Yettinchidan, tadqiqot natijalari asosida huquqiy klinikalar faoliyatini takomillashtirish bo'yicha aniq takliflar ishlab chiqildi. Jumladan, klinikalarning davlat dasturlari asosida qo'llab-quvvatlanishi, maktab va kollejlarda bilan integratsiyalashgan holda faoliyat yuritishi, hududiy tarmoqlarini kengaytirish va volontyorlik asosida yosh yuridik kadrlar zaxirasini yaratish kabi chora-tadbirlar belgilandi.

Umuman olganda, yuridik klinikalar ijtimoiy xavf guruhiga kiruvchi yoshlar bilan ishlashda ijtimoiy- huquqiy va ma'naviy jihatdan muhim institut bo'lib, ularning jamiyatga muvaffaqiyatli integratsiyasida samarali vosita ekani isbotlandi.

Xulosa

Olib borilgan tadqiqotlar natijasida ijtimoiy xavf guruhiga kiruvchi yoshlar bilan ishlashda yuridik klinikalarning ahamiyati va zarurligi chuqur tahlil qilindi. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, yuridik klinikalar nafaqat bepul huquqiy yordam ko'rsatuvchi institut, balki yoshlarning huquqiy ongini shakllantirish, fuqarolik faolligini rivojlantirish va jamiyatga integratsiya qilishning samarali vositasi hisoblanadi. Yoshlar o'rtasida uchrayotgan huquqiy savodsizlik, psixologik ajralganlik, o'z huquq va majburiyatlarini anglamaslik kabi muammolar yuridik klinikalar faoliyati orqali bartaraf etilishi mumkinligi amaliy jihatdan isbotlandi. Klinikalar faoliyatiga jalb etilgan yoshlar o'z huquqlarini anglash, qonuniy vositalardan foydalanish, ijtimoiy faol bo'lish kabi ko'nikmalarga ega bo'layotgani kuzatildi. Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun yuridik klinikalarni rivojlantirish bo'yicha institutsional va davlat darajasida qo'llab-quvvatlash zarur. Umuman olganda, yuridik klinikalar ijtimoiy xavf guruhiga kiruvchi yoshlar bilan ishlashda huquqiy va ijtimoiy adolatni ta'minlovchi muhim mexanizm sifatida qaralishi lozim. Ularning faoliyatini tizimli rivojlantirish orqali jamiyatda qonuniylik, huquqiy madaniyat va fuqarolik faolligini kuchaytirish imkoniyati yuzaga chiqadi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Abdullaeva, G. O'zbekiston yoshlari orasida huquqbuzarlikning oldini olishda huquqiy madaniyatni shakllantirish. *Yoshlar siyosati va huquq*, 2020. №2, 15–20 b
2. Abdullaeva, G. O'zbekiston yoshlari orasida huquqbuzarlikning oldini olishda huquqiy madaniyatni shakllantirish. *Yoshlar siyosati va huquq*, 2020. №2, 15–20 b
3. Normurodov, I. Ijtimoiy xavf guruhidagi yoshlar bilan ishlashning psixologik asoslari. *Psixologiya va ijtimoiy hayot*, 2021 №3, 33–39
4. Azizov, A. Yuridik klinikalar: tushuncha va mohiyat. *Huquqshunos*, 2019 №5, 22–26.
5. Tashkent State University of Law . *Legal Clinic Annual Report 2023*
6. Kadirova, Z. Yuridik klinikalar va huquqbuzarlikni oldini olish. *Ijtimoiy va huquqiy tadqiqotlar sharhi*, 2022. №4, 11–18.
7. Law Clinics Global Alliance. *Legal Clinics and Access to Justice*. Geneva: LCGA Publications.2021

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 6 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).